

Försvarsdepartementet

Per email: fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.ssk@regeringskansliet.se

Stockholm 2023-12-21

Ref Fö 2023/01478

Yttrande över En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)

Transportföretagen är bransch- och arbetsgivarorganisationen för transportnäringen, inklusive motor- och petroleumbanserna. I våra sju förbund finns omkring 9 200 medlemsföretag med tillsammans cirka 160 000 anställda. Det gör Transportföretagen till den främsta samlingspunkten för företagen i transportnäringen i Sverige.

Transportföretagen vill tacka för möjligheten att kommentera det rubricerade betänkandet. Nedan följer de kommentarer vi har på föreliggande utredning.

Betänkandets förslag i korthet

Betänkandet innehåller ett förslag på hur det svenska beredskapsarbetet ska organiseras samt ett utpekande av ansvariga för olika området. Vidare föreslås att en nationell försörjningsanalys avseende Sveriges samlade behov av försörjningsviktiga varor och tjänster arbetas fram. Denna ska innehålla förslag på åtgärder som behövs för att säkerställa samhällets behov av varor och tjänster som identifieras. Därtill ska samråd med Försvarsmakten ske i frågor som rör Försvarsmaktens behov av civila resurser.

Frågan om beredskapslager lyfts och som ansvarig myndighet för beredskapslagringen pekas Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ut. Statliga myndigheter ska ta fram behovs- och försörjningsanalyser som ska ligga till den nationella försörjningsanalys MSB har i uppdrag att arbeta fram. När det gäller Trafikverkets uppdrag som sektorsansvarig myndighet ligger uppgiften att även analysera transporter och även beakta transportörer och logistikcentrum.

Beredskapsmyndigheterna ska ha möjlighet att få inhämta nödvändig information från näringsidkare för sitt analysarbete. Upphandlingsmyndigheten ska bidra till att krisberedskaps- och totalförsvarsaspekter säkerställs i upphandling av samhällsviktig verksamhet och verksamhet som är nödvändig för totalförsvarsväret. Kommerskollegium får i uppdrag att undersöka åtgärder som kan säkerställa handelsflöden under störda förhållanden. Därtill ska MSB i samråd med Försvarsmakten precisera planeringsantaganden för försörjningsberedskapen när det gäller för civilt försvar och försörjningsberedskap.

Utredningen slår fast att alla måste bidra i arbetet med att säkra den civila beredskapen då omfattar såväl statlig som privat och kommunal verksamhet. Ansvar att skapa en beredskap för samhället inför allvarliga krissituationer måste dock vila på staten i första hand. Utredningen poängterar att

förslagen är av långsiktig, utvecklande karaktär då arbetet med att bygga upp en väl fungerande försörjningsberedskap tar tid. Däremot innehåller betänkandet inte några sektorsspecifika analyser eller bedömningar av vad och hur mycket som behöver ingå i landets beredskap. Detta liksom andra specifika bedömningar för respektive sektor, innefattande kostnadsuppskattningar, har inte ingått i utredningens uppdrag.

Generella synpunkter

Transportföretagen är generellt sett positiva till det arbete utredningen genomfört och de slutsatser den kommer fram till. Svensk försörjningsberedskap är helt och hållet beroende av att det privata näringslivet och företagen utöver viljan även förutsättningar för att bidra till insatsen att stärka försörjningsberedskapen. En väl fungerande samverkan mellan näringsliv och staten är således fundamentalt för att kunna höja totalförsvarets förmåga. Det är därför viktigt att den svenska beredskapsuppbyggnaden inte kräver åtaganden av näringslivet som i förlängningen har en negativ påverkan på Sverige som attraktivt land att investera och driva verksamhet i.

Att staten ikläder sig ansvaret för den ej författningsreglerade försörjningsberedskapen och står för finansieringen av detta faller sig naturligt utifrån de prioriteringar som staten behöver göra. I betänkandet framförs möjligheten att finansiera beredskapsuppbyggnaden genom en särskild avgiftsfinansiering. Att det kan förekomma ett behov för detta när det gäller viss specifik beredskap kan vi ha respekt för. Samtidigt vill Transportföretagen nogsamt understryka att det är synnerligen viktigt att detta endas kan utgöra ett undantag och på intet sätt får vara en regel.

Det är rimligt att MSB ska ansvara för att vara den samordnande funktionen för arbetet med den svenska försörjningsberedskapen och att ett vad man i utredningen kallar försörjningsberedskapsråd inrättas. Utredningen föreslår även att MSB ska vara den kontaktpunkt som företag vänder sig till när de söker information och vägledning vad gäller information om specifika regler, test- och certifieringsförfaranden, tillfälliga regelförändringar, dispenser och liknande. Denna princip om "En väg in" ser Transportföretagen positivt på då det underlättar företagets arbete.

Vikten av samverkan poängteras i betänkandet, något som inte tillräckligt tydligt kan understrykas. Effektivt samarbete skapar förutsättningar för rationellt resursutnyttjande och bidrar till synergier. Samtidigt måste hänsyn tas till att samverkan innebär att krav på informationssäkerhet och dataskydd beaktas när information hämtas från näringslivet. Aspekter avseende olika grad av affärshemligheter och andra känsliga uppgifter som måste tas hänsyn till. Information är dessutom en färskvara, vilket gör att daterad information kan vara obsolet eller i värsta fall missledande. Det är viktigt att inte efterfråga uppgifter i större omfattning än vad som krävs utifrån arbetet att säkerställa beredskapsutbyggnaden. Informationsinhämtningen måste baseras på faktiskt behov eftersom företagets arbete med detta inte får innebära en onödig administrativ belastning på företagen.

Samverkan kommer att i stor utsträckning prägla de försörjningsanalyser som behöver genomföras. Specifik branschkompetens saknas sannolikt inom olika områden på myndighetssidan. Detta innebär att det behöver vara nära kontakter mellan företag, arbetsgivar- och branschorganisationer och myndigheter.

Vad avser lagring av försörjningsviktiga varor som inte någon myndighet har ett utpekat ansvar för säger utredningen att MSB ska säkra att statliga beredskapslager upprättas av myndigheten. Vår uppfattning är att dylika lager i statlig regi ska skapas som en sista utväg eftersom dessa kan få en marknadspåverkande effekt. Transportföretagen förordar att beredskapslager ska utgöras av omsättningslager där marknadens aktörer hanterar dessa med staten som finansär. Vår uppfattning

är att de aktörer som agerar på en marknad besitter den kompetens som krävas för en effektiv lagerhållning.

Branschspecifika synpunkter

Transporter är av central betydelse för att ett samhälle ska fungera under normalfallet. Detta blir än viktigare under omständigheter med höjd beredskap. Transportföretagen ser positivt på att Trafikverket får uppdraget att ansvara för att tillgodose totalförsvarets behov av transporter under fredstida kriser och i krig samt att det inkluderar transporter och logistikcentrum. Transporttjänster som utförs för totalförsvaret utförs i mycket stor omfattning av privata aktörer. Detta uppdrag kommer att kräva en omfattande samverkan med privata aktörer som utför dessa tjänster. Samtidigt är det angeläget att detta arbete inte blir en administrativ börda för transportföretag.

Transportföretagen förväntar sig att mycket av det analys- och planeringsarbete som behövs sker i redan etablerade fora som till exempel BT POS och liknade. I förlängningen ser vi möjligheten att företrädare för Transportföretagen och dess medlemsföretag understödjer Trafikverket med kompetens och eventuellt operativa insatser för att myndigheten ska klara av denna arbetsuppgift.

Allt transportarbete innebär att varor och människor förflyttas, något som ibland görs åtskilt, ibland kombinerat. Med detta perspektiv är måste ersättnings- och försäkringsfrågor klarläggas så att inga oklarheter på detta område föreligger. När det gäller behov av transportkapacitet ser vi att upphandling och kommersiella avtal är det modus som tillämpas. Upprättade avtal skapar tydlighet såväl mot företag som mot beställaren staten. Dessa avtal ska upprättas i fredstid och inte enbart vara ämnade att användas vid höjd beredskap utan även vid kriser i fredstid.

Sammanfattande kommentarer

Transportföretagen står med ovan lämnade kommentarer bakom utredningens förslag. Dessa skapar förutsättningar för en tydlighet i samhällets förväntningar och krav vad gäller uppbyggnad av och kapacitet på transportresurser inför kriser, höjd beredskap och eventuellt krig. Transportföretagen och dess medlemsföretag ser fram emot en fortsatt ökad tydlighet vad gäller efterfrågad kapacitet på möjliga resurser. Därtill är vi beredda att bidra med kompetens och erfarenhet för att skapa ett resurseffektivt och väl samtrimmat civilförsvar som kan möta kommande utmaningar.

Med vänliga hälsningar,

Transportföretagen

Tina Thorsell, Samhällspolitisk chef